

Moralno vprašanje I. stopnje:

Razrešiti bo treba problem: ali je bolj nemoralno podkupovati ali pa se dati podkupovati.

Moralno vprašanje II. stopnje:

Kako je mogoče, da vodi kulturno ali kakršno koli ustanovo nekdo, ki podkupuje kritiko in se s tem še javno hvalisa?

Moralno vprašanje III. stopnje:

Kakšno je — če je res tako, kot kaže — нравno zdravje naše filmske kritike in časopisov, ki objavljajo kupljeno in podkupljeno kritiko?

♂

FRONTALNI NAPAD

Naj človek še tako vneto gleda, da bi našel kakršne koli dokaze za Potokarjevo tezo o Zidarjevi pisateljski nemoči, jih kljub temu ne najde: anatema nad mladim pisateljem je bila kategorično izrečena in člankarju* moramo brezpogojno verjeti kar takoj, saj nam mora biti njegova moralna zavzetost za usodo slovenske književnosti dovoljšno jamstvo za njegove suverene sodbe. »Ne prvi ne drugi Zidarjev tekst nista ne vsebinsko ne po obdelavi... vredna literarnega imena.« To je vse, kar pribije naš kritik. Precej poguma je moralo botrovati takemu dejanju, saj smo bili doslej le navajeni, da se estetske sodbe podpro z argumenti; zdaj je zapihal nov veter in pojavil se je, kot ga avtor sam označuje, tako imenovani »frontalni napad«, za katerega niso več zaželeni utrudljive kritične preiskave. Dokazi niso več potrebni, velja le udarna beseda. Stara, zaprašena literarna konvencija je pogumno zavržena.

Treba je dodati: ni docela izključeno, da Potokar z jezikovnimi pripombami daljnosežno anticipira estetsko sodbo o Zidarjevih delih. Zakaj treba je priznati, da so na primer sila pomembne njegove misli o slovenskem namenilniku in slovenskem šolniku, ki da mora dobro poznati slovnico, le da je pisec v preveliki gorečnosti spregledal, da navedene napake niso napake, kar pa menda ni posebno važno; važen je poduk, ki ga naš veliki prevajalec in vneti ljubitelj »naše lepe besede«, Tone Potokar, daje mlademu in neposvečenemu pisatelju Pavletu Zidarju.

Tudi načelni pomisleki glede srbohrvatizmov so tehtni. Resda uporablja Zidar popačene izposojenke tedaj, kadar želi označiti situacijo in kadar označuje svoje junake, vendar previdnost je mati modrosti in je vedno na mestu; pri mladem človeku velja grozeče privzdigniti prst takrat, kadar je še čas.

Kaj pa tujke? Tudi te vznemirjajo Potokarja, da navrže nekaj modrosti, znane iz šolskih knjig za naše male. Zakaj Zidar uporablja izraze kot na primer špaga, glaž, šnopc, komiji in podobno, resda zgolj zato, da pričara svojevrstno barvo okolja, vendar, kaj hočemo, držimo se previdno pravil, da podpremo njihovo veljavo. Red vendar mora biti in pregledni predalčki so tako lepa in koristna stvar.

Nekaj jezikovnih prestopkov mladega avtorja, ki ga je sicer naša javnost tako lepo sprejela, smo našteali. Res je, iz literarne zgodovine sicer

* Tone Potokar, Čez vsako mero, Delo, 20. avgusta 1965, str. 5.

vemo, da nekateri zelo znani in priznani umetniki niso iz tega ali onega vzroka kaj prida poznali slovničnih pravil in da jih kljub temu vseeno radi prebiramo; vejice in pravilne oblike so jim v tekste vnašali uredniki ali kasnejši uredniki. Bili pa so tudi pisatelji, ki določenih slovničnih pravil namenoma niso upoštevali. Toda Zidar je, kot nam zaupa Potokar, po poklicu učitelj, in kot vemo, pri presoji literarnih del nikakor ni nevažno, kaj je človek zasebno in do katerega klina na družbeni lestvici se je povzpел.

Tako. Vzorec za »frontalni napad«, ki smo ga, kot nam zagotavlja Potokar, Slovenci tako zelo pogrešali, je tu. Celo zelo pregleden je. Dobršna mera načelnosti je potrebna zanj, predvsem pa veliko veliko moralne odgovornosti in nemara še več tehtnega strokovnega znanja.

♂